

Ключевые слова: экологический аудит, лесохозяйственные предприятия, экологизация деятельности, эколого-экономическая эффективность лесопользования.

Duda O.B. The Concept of Perspective Development of an Environmental Audit of Forestry Enterprises

The importance of environmental audit at forestry enterprises is grounded. The list of business transactions to be checked is offered. The role of nature and environmental audit is analysed. Objectives, functions, and problems solved during audits are defined. Some benefits of the introducing of environmental audit on forest enterprises and problems that arise during the inspection are stated. The results of research of the concept of environmental auditing perspective on forest enterprises are highlighted.

Key words: environmental auditing, forest enterprises, greening of activity, environmental and economic efficiency of forest management.

УДК 340.341.1(100+477) Доц. І.П. Андрушків, канд. екон. наук – Львівська КА

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА МОЖЛИВІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Досліджено закордонний досвід стимулювання інноваційної діяльності та можливість його застосування в Україні, різноманітні методи та інструменти стимулювання та підтримання інноваційної діяльності, які успішно використовуються у європейських країнах. Розглянуто досвід стимулювання та підтримання інноваційної діяльності таких Німеччини, Франції, Великобританії, США, Фінляндії, Росії, Чехії, в яких реалізуються комплексні стратегії розвитку інноваційної діяльності. Зроблено висновок про те, що кожна країна використовує свої інструменти сприяння інноваційній діяльності. Україна повинна використовувати досвід економічно розвинених країн щодо реалізації інноваційної політики, адже економічно розвинені країни вже пройшли значний шлях у напрямку реалізації інноваційної стратегії і мають великий досвід у цій галузі.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційна політика, інноваційна стратегія, методи, інструменти, стратегія розвитку

Постановка проблеми. Одним із основних рушійних факторів розвитку будь-якого економічного процесу є інвестиційні ресурси. А у поєднанні з інноваціями інвестиції дають вагомий позитивний ефект, оскільки вони не тільки збільшують кількість робочих місць і обсяги виробленої продукції, але і знижують вартість одиниці продукції, покращують її якість, підвищують рентабельність виробництва та умови праці.

Створення конкурентоспроможної економіки, забезпечення довгострокового економічного зростання, потреба відновлення економіки України після світової фінансово-економічної кризи та утвердження інноваційної моделі розвитку країни робить питання стимулювання інноваційної діяльності досить актуальними. У європейських країнах успішно використовують різноманітні методи стимулювання та підтримання інноваційної діяльності. Тому, з метою можливості використання такої практики в економіці України, вивчення досвіду стимулювання, підтримання та заохочення інноваційної діяльності підприємств провідних європейських країн є актуальною темою.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Питання, які стосуються вивчення закордонного досвіду стимулювання інноваційної діяльності та можливості його застосування в Україні досліджували такі вчені, як: В.О. Касьяненко

[2], Н.В. Коноваленко [3], Е.Е. Кучко [4], А.С. Никифоров [5], В.М. Диба [5], В.О. Парнюк [5], В. Троян [6], Н. Чухрай [7], Р. Патора [7] та ін.

Метою роботи – дослідження закордонного досвіду стимулювання інноваційної діяльності та можливості його застосування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Питання, які стосуються інноваційної діяльності, впродовж останніх років є одними з основних у діяльності ЄС. Варто зазначити і те, що практично у всіх західноєвропейських країнах було прийнято програми, які стосувалися стимулювання інноваційної діяльності. Такі програми передусім спрямовані на поширення інновацій. Наприклад, у таких країнах, як Німеччина, Франція, Великобританія, США, Канада, Японія, Нідерланди, Бельгія, Швеція, Фінляндія реалізуються комплексні стратегії розвитку. Такі стратегії називають локальними або регіональними інноваційними стратегіями. Метою стратегій розвитку є стимулювання нових інноваційних підприємств та підтримання вже існуючих [13].

Зазначимо і те, що для стимулювання інноваційної діяльності використовують різні методи та інструменти. Наприклад, такі країни як Франція, Іспанія, Німеччина підтримують інновації підприємств безпосередньо у роботі [10]. Деякі країни використовують опосередковані методи стимулювання інновацій. До таких країн можна віднести Фінляндію, яка є однією із найбільш інноваційних держав світу і тривалий час ефективно використовує субсидії для підприємств, які впроваджують інновації [9]. У розвинених країнах Європи одним із важливих інструментів стимулювання інноваційної діяльності є державно-приватне партнерство у сфері інновацій. Державно-приватне партнерство охоплює різноманітні форми довготривалої співпраці між органами державної влади та приватним сектором і має значну частку у фінансуванні досліджень та розвитку [12].

Доцільно зазначити, що найуспішніше державно-приватне партнерство функціонує в Австрії, де розробили і почали втілювати дві програми державно-приватного партнерства Kplus і Kind/Knet, метою яких було зміцнення зв'язків між промисловим сектором та наукою [8]. Ці програми дали змогу розробити конкурентні процедури вибору інноваційних проектів. Також внаслідок реалізації зазначених програм було створено спільні центри, які проводили дослідження і реалізовували проекти технологічного розвитку як для науки, так і для промисловості

Водночас, виділимо найважливіші інструменти, які використовують європейські країни для сприяння інноваційній діяльності: безпосереднє співінвестування інноваційних інвестицій, створення науково-технічних парків, науково-дослідних установ, центрів трансферу технологій. Також використовують такі інструменти, як спрощення адміністративних процедур, податкові пільги, створення технологічних парків та ін. У сфері інновацій для України важливим є досвід Німеччини, оскільки за розвитком інноваційної діяльності ця країна посідає одне з перших місць у світі та перше місце в Європі [6].

У Німеччині значну увагу приділяють сприянню практичної співпраці між наукою та реальним сектором економіки. Велику увагу приділяють розширенню мереж кооперації та об'єднань потенціалу науково-дослідних установ і

компаній через створення інноваційних союзів і кластерів. Також у країні започатковано програми та механізми, які мають на меті покращити умови здійснення НДЕКР і пришвидшити впровадження на практиці інновацій. Для цього було створено програми для сприяння інноваційній діяльності підприємств малого та середнього бізнесу, спеціальні програми підтримки науково-дослідної та інноваційної діяльності, програми підтримки засновників інноваційних компаній тощо. Щодо підтримання прогресивних технологій, то метою стратегії цієї країни є активне впровадження інновацій у різні сфери науки і техніки, а саме: енергетичну сферу, нанотехнологію, біотехнологію та ін. [12].

Розвиток інновацій є одним з найважливіших завдань також і в Чехії. У цій країні у впровадженні інновацій важливу роль відіграють прямі закордонні інвестиції. У Чехії державною підтримкою користуються кластери та технокластери, які одержують безпосередню інвестиційну допомогу у формі дотацій, а також фінансування окремих робіт [11]. Ще однією країною, в якій підтримка інноваційних проєктів є важливим завданням, є Іспанія. Тут підтримку отримують як локальні, так і регіональні програми розвитку. В цій країні на стимулювання високоінноваційних інвестицій в підприємства, а особливо підприємства малого та середнього бізнесу, у розвиток інноваційного потенціалу підприємств та наукових установ, а також та підвищення кваліфікації людського капіталу на підприємствах спрямовується фінансова допомога у вигляді дотацій [12].

Особливе значення інноваційна діяльність, а саме у сфері туризму, має для економіки Мальти. Венчурний капітал, фінансова допомога, а також програми, які заохочують управління інноваціями серед підприємств є головними інструментами заохочення інновацій на Мальті [10].

Досвід Росії щодо стимулювання інноваційної діяльності також може становити інтерес для нашої держави. Стимулювання інноваційної діяльності в цій країні здійснюється шляхом формування системи надання бюджетних грантів (субсидій) підприємствам за пріоритетними напрямками інноваційної діяльності, розроблення та проєктування нових зразків інноваційної промислової продукції, компенсації витрат на патентування за кордоном; розробки та реалізації державними корпораціями і компаніями з державною участю корпоративних програм інноваційного розвитку; установлення пільгового перехідного періоду зі зростання навантаження на фонд оплати праці для окремих категорій інноваційних підприємств; посилення державної підтримки створення малого інноваційного бізнесу через додаткову капіталізацію Фонду сприяння розвитку малих форм підприємств у науково-технічній сфері.

На нашу думку, розглядаючи питання стимулювання інноваційної діяльності в зарубіжних країнах, неможливо обійти увагою діяльність технополісів та технологічних парків, які є досить поширеними в економічно розвинених країнах. Зазначимо, що технополіс – це спеціально створений науково-промисловий комплекс, до якого входять підприємства та організації, охоплені повним інноваційним циклом. Стрижнем технополісу є науково-дослідний комплекс, який виконує фундаментальні наукові дослідження, що визначають перспективи розміщених в ньому виробництв [11].

А за визначенням Н. Чухрай та Р. Патори [7], науковий (технологічний) парк – це науково-виробничий комплекс, до якого входять дослідний центр і компактна виробнича зона, що прилягає до нього, де на орендних чи інших умовах розташовані малі наукомісткі фірми. Ці ж автори зазначають [7], що сьогодні у світі нараховується декілька сотень технопарків різних видів, більшість з яких зосереджено в США, Європі, Японії та Китаї, тобто в тих регіонах, що є економічно найвагоміші та найдинамічніше розвиваються. Сьогодні в США функціонує понад 140 наукових та технологічних парків, а із 25 найбільших університетів 23 мають наукові парки, де створено сотні компаній і тисячі робочих місць. У Фінляндії нараховується понад 17 парків, у Китаї – понад 53 національні парки (спеціальні технологічні зони), 50 провінціальних парків та 30 парків при університетах. До японського технополісу Tsukuba входить 3 технопарки, понад 50 державних дослідних інститутів [7].

Соціальні інновації, метою яких є поліпшення якості життя населення та стимулювання соціальної динаміки через створення та реалізацію нововведень, на думку Е.Е. Кучко [4], також відіграють важливу роль у процесі конвергенції (зближення за основними кількісними та якісними параметрами) європейських економік. Отже, розглянувши досвід деяких зарубіжних країн, та погоджуючись з твердженням М. Штаби [13], зазначимо, що країни-члени ЄС мають великий досвід у наданні податкових пільг, спрямуванні прямих закордонних інвестицій в інноваційні сфери, підтриманні ринку капіталів, удосконаленні системи охорони інтелектуальної власності, утворенні кластерів, установленні державно-приватного партнерства з метою заохочення інновацій, а також навчання персоналу у сфері інновацій.

Щодо податкових пільг, то їх головною метою є збільшення видатків приватного сектора на дослідження та розвиток, який вважають одним із найголовніших показників інноваційності в ЄС, через збільшення власних коштів підприємств. На відміну від дотацій, за яких розмір видатків на дослідження і розвиток визначається у момент затвердження бюджету, податкові пільги надають привілей приймати рішення про розмір витрат на дослідження і розвиток приватному сектору (ринку). За таких умов самі підприємства приймають рішення, чи використовувати можливості, надані їм державою, чи відмовитись від них. На думку Б. Ашейма [9], важливою ознакою податкових пільг є їх передбачуваність. А на погляд А.С. Никифорова, В.М. Дибі, В.О. Парнюка [5] податкове стимулювання інноваційної діяльності є найпоширенішим у закордонній практиці напрямом державного управління.

Передусім податкове стимулювання інноваційної діяльності передбачає застосування та реалізацію податкових пільг суб'єктам інноваційної діяльності. Згідно з Податковим кодексом України податковою пільгою визначено передбачене податковим і митним законодавством звільнення платника податків від обов'язку щодо нарахування та сплати податку і збирання, сплата ним податку та збирання в меншому розмірі за наявності підстав [1].

Варто зазначити і те, що податкові системи різних країн використовують різноманітні засоби стимулювання інноваційної діяльності. А найчастіше країни-члени ЄС використовують податкові кредити та повернення податків. На

думку деяких авторів [12], можливість використання податкового кредиту застосовується частіше, ніж повернення податків, і передбачається податковими системами Австрії, Бельгії, Данії та Великобританії.

Найбільш ефективним із усіх методів податкового стимулювання, як показує досвід зарубіжних країн, є застосування інвестиційного податкового кредиту для забезпечення технологічного оновлення. Податковий кредит є безпосереднім відрахуванням із суми нарахованого податку, а не з суми оподаткованого прибутку при інвестуванні коштів у власний капітал підприємства.

Зазначимо, що саме за допомогою цього регулюючого інструменту у Японії, США, Західній Європі, промислово розвинених країнах Східної Азії було забезпечено реалізацію моделей інноваційного розвитку економіки. А у Франції для створення нових підприємств податковий кредит використовується і для пришвидшення розвитку економічно відсталих регіонів, а в Італії – для стимулювання розвитку південних регіонів [3]. Наприклад, у республіці Польща одним із пріоритетів розвитку інновацій та технологічного оновлення є технологічний кредит, який надається Національним банком Польщі [2]. Дослідження практики стимулювання, заохочення та підтримання інновацій в економічно розвинених країнах дає нам підстави дійти висновків про те, що кожна країна використовує свої інструменти сприяння інноваційній діяльності.

Висновки. Отже, з наведеного вище можна зробити висновок, що Україна повинна використовувати досвід економічно розвинених країн щодо реалізації інноваційної політики, адже економічно розвинені країни вже пройшли значний шлях у напрямку реалізації інноваційної стратегії і мають великий досвід у цій галузі. Сьогодні і для України головним пріоритетом економічного розвитку має стати цілеспрямований перехід до інноваційної моделі економіки.

А розширення міжнародної співпраці у сфері інноваційної діяльності між Україною та економічно розвиненими країнами буде дієвим інструментом формування інноваційної системи в Україні та сприятиме збільшенню обсягів інвестицій в інноваційну сферу.

Література

1. Податковий Кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р., № 2755-VI // Голос України. – 2010. – № 229-230.
2. Касьяненко В.О. Зарубіжний досвід управління інноваційним потенціалом економіки та можливості його використання в Україні / В.О. Касьяненко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4, т. II. – С. 200-204.
3. Коноваленко Н.В. Інвестиційний податковий кредит як інструмент фінансування діяльності промислових підприємств / Н.В. Коноваленко // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – Сер.: Економіка, право. – 2011. – Вип. 3(54). – С. 106-111.
4. Кучко Е.Е. Социальные инновации: подходы к определению и классификации / Е.Е. Кучко // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – Сер.: Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. – 2011. – № 941. – С. 27-33.
5. Никифоров А.С. Податкове стимулювання інноваційної діяльності / А.С. Никифоров, В.М. Діба, В.О. Парнюк // Фінанси України : журнал. – 2009. – № 5. – С. 78-86.
6. Троян В. Інновації в Німеччині / В. Троян // Наука та інновації : наук.-практ. журнал НАН України. – 2005. – № 1. – С. 125-129.
7. Чухрай Н., Патора Р. Товарна інноваційна політика: управління інноваціями на підприємстві : підручник. – К.: Вид-во "Кондор", 2006. – 398 с.
8. Arnold E. Impact of the Swedish Competence Centres Programme 1995-2005 / E. Arnold, J. Clark, S. Bussillet // Vinnova Analysis, 2001.

9. Asheim B. The Role of Regional Innovation Systems In a Globalizing Economy: comparing knowledge bases and institutional frameworks of Nordic clusters / B. Asheim // Industrial dynamics, innovation and development. – Elsinore, 2004. – Pp. 31-38.

10. Becla M. Jak Unia finansuje innowacje / M. Becla, T. Zima. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Jak-w-Unii-finansuje-sie-innowacje-1696483.html>.

11. Goglio A. Policies to promote innovation in the Czech Republic / A. Goglio // OECD Economics Department Working Papers. – July 2006. – № 498. – Pp. 23-28.

12. Piesiak A. Po prostu to zrybmy! Unia Europejska i wyzwanie innowacyjności / A. Piesiak, P. Świeboda. [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.demoseuropa.eu/upload/editor/demos/File/Raport-Innowacje.pdf>

13. Sztaba M. Innowacyjność w regionach a transfer wiedzy / M. Sztaba // Przedsiębiorstwo a Region. – Jarosław : Wyd-wo Kolordruk, 2006. – S. 112-116.

Андрушків І.П. Заграничний опыт стимулювання інноваційної діяльності і можливість його приложення в Україні

Исследован заграничный опыт стимулювання інноваційної діяльності і можливість його приложення в Україні, разнообразные методы и инструменты стимулювання и поддержания інноваційної діяльності, которые успешно используются в европейских странах. Рассмотрен опыт стимулювання и поддержания інноваційної діяльності Германии, Франции, Великобритании, США, Финляндии, России, Чехии, в которых реализуются комплексные стратегии развития інноваційної діяльності. Сделан вывод о том, что каждая страна использует свои инструменты содействия інноваційної діяльності. Украина должна использовать опыт экономически развитых стран относительно реализации інноваційної политики, ведь экономически развитые страны уже прошли значительный путь в направлении реализации інноваційной стратегии и имеют большой опыт в данной отрасли.

Ключевые слова: інноваційна діяльність, інноваційна політика, інноваційна стратегія, методи, інструменти, стратегія розвитку.

Andrushkiv I.P. Foreign Experience of Stimulating Innovative Activity and its Possible Application in Ukraine

Foreign experience of stimulating innovative activity and its possible application in Ukraine, various methods and instruments of stimulating and supporting innovative activity that are successfully used in European countries are studied. The experience of stimulation and maintenance of innovative activity of such countries as Germany, France, Great Britain, the USA, Finland, Russia and the Czech Republic, where complex strategies for innovative activity development are implemented, are considered. Each country is concluded to use its own instruments to assist innovative activity. Ukraine is supposed to use the experience of the economically developed countries concerning the implementation of innovative policy, as the economically developed countries have already come a considerable way towards the implementation of the innovative strategy and have a valuable experience in this sphere.

Keywords: innovative activity, innovative policy, innovative strategy, methods, instruments, development strategy.

УДК 330.341

Доц. З.В. Юринець, канд. екон. наук –
Львівський НУ ім. Івана Франка

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯМ У СИСТЕМІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Проаналізовано програми і досягнення у розвитку системи енергозбереження у розвинених країнах світу та в Україні завдяки актуалізації інноваційної складової. Розглянуто основні орієнтири інноваційної політики та політики енергозбереження в окремих кра-